

Oppilaitoskyselyn seurantaraportti

KEVÄT 2023

Raportti Työelämän rajapinta koulutuksen kehittämisen ytimessä -

Tyrsky-hankkeen ammatillisten erityis-
oppilaitosten teettämistä haastatte-
luista Pirkanmaan yleisten ammatillisten

Raportin kohderyhmä: Oppilaitosten johto sekä opetus- ja ohjaustyötä tekevät

Sisällys

1 JOHDANTO	2
2. ERITYINEN TUKEA AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA	4
2.1. Erityisen tuen tuntemus ja kokemus	4
2.2. Lisää tietoa ammatillisesta erityisopetuksesta ja ohjauksesta	5
2.3. Opiskelijan ohjautumisen perusopetuksesta toiselle asteelle	6
2.4. Opiskelijan yksilöllinen polku.....	7
3 ERITYISTÄ TUKEA SAAVAN TYÖLLISTYMINEN	9
3.1. Työllistymisen tukimuodot	9
3.2. Erityistä tukea saavien työllistyminen	10
4 YHTEISTYÖ JA VERKOSTOITUMINEN.....	13
4.1. Verkostot.....	14
4.2. Yhteistyö ammatillisten erityisoppilaitosten ja yleisten ammatillisten oppilaitosten kesken	16
4.3. Kukaan Pirkanmaalla ei syrjäydy.....	17
5 ERITYISEN TUEN OSAAMISEN LISÄÄMINEN	20
5.1. Täsmätyö terminä ja täsmätyökykyisten työllistyminen	20
5.2. TYRSKYn erityisoppilaitosten järjestämät webinaarit erityisestä tuesta	21
6 POHDINTA JA JATKOKEHITYSEHDOTUKSET	23

1 JOHDANTO

Tämä seurantaraportti on koonti kyselystä, jotka toteutettiin tammi-helmikuussa 2023 Pirkanmaan alueen yleisten ammatillisten oppilaitosten henkilöstölle erityisen tuen osaamisesta. Kysely oli avoinna Ahlmanin, SASKY koulutuskuntayhtymän, Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksen, Tredun, Valkeakosken ammattiopiston sekä Varalan urheiluopiston henkilöstölle. Kyselyn toteuttivat Pirkanmaalla toimivat ammatilliset erityisoppilaitokset Aitoon koulutuskeskus, Kii-pulan ammattiopisto ja Ammattiopisto Luovi, sekä yleisistä ammatillisista oppilaitoksista Sasky. Kaikki edellä mainitut oppilaitokset, mukaan lukien yleiset ammatilliset oppilaitokset, ovat yhdessä toteuttamassa Pirkanmaalla toimivaa Työelämän rajapinta koulutuksen kehittämisen ytimessä – TYRSKY -ESR-hanketta.

Ammatillisten erityisoppilaitosten keskeisenä tehtävänä TYRSKY-hankkeessa on lisätä erityisen tuen sekä erityisen ohjauksen osaamista alueen yleisissä ammatillisissa oppilaitoksissa.

Hankkeen erityisoppilaitosten ryhmä toteutti jo keväällä 2021 oppilaitoksissa kyselyn, jossa tarkasteltiin erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden ohjaamiseen liittyvää osaamista yleisissä ammatillisissa oppilaitoksissa. Tämä vuoden 2023 kysely on vuonna 2021 toteutetun kyselyn seurantakysely. Tällä uudella kyselyllä kartoitettiin hankkeen toimenpiteiden vaikuttavuutta sekä jatkotarpeita. Ryhmä on teettänyt myös sekä työnantajaettä opiskelijakyselyn, jotta saatiin koottua kaikkien kolmen tahon eri näkökulmat erityisen tuen tarpeista ja osaamisesta Pirkanmaalla.

TYRSKY-hanke on kolmevuotinen kehittämishanke, jonka keskeisimpänä tehtävänä on lisätä ammatillisten oppilaitosten ja työelämän välistä yhteistyötä.

Hankkeen tavoitteet ovat lyhyesti:

- Lisätä työelämän tietoisuutta ammatillisen koulutuksen ja yhteistyön mahdollisuuksista
- Yhdenmukaistaa opiskelijoiden polkuja kohti työelämää
- Löytää uusia tapoja tukea jatkuvaa oppimista
- Edistää työmarkkinavalmiuksia
- Kehittää uudenlaisia tapoja kartuttaa ammatillista osaamista työelämäyhteistyössä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden näkökulmasta.

Raportin koonneet kiittävät Pirkanmaan alueen yleisten ammatillisten oppilaitosten henkilöstöä vastauksista ja hyvästä yhteistyöstä.

2. ERITYINEN TUKI AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA

2.1. Erityisen tuen tuntemus ja kokemus

Keskeiset säädökset, kuten perusopetuslaki (628/1998) ja ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (531/2017), määrittelevät opiskelijoiden oikeudet erityiseen tukeen ja ohjaavat oppilaitoksia sen järjestämisessä. Erityisen tuen tarve ammatillisessa koulutuksessa tulisi tunnistaa ja huomioida yksilöllisesti. Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) on keskeinen väline, jolla varmistetaan, että jokainen opiskelija saa tarvitsemansa tuen. HOKS:ssa kuvataan selkeästi erityisen tuen järjestäminen ja tarvittavat tukitoimet opiskelijan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ammatillisessa koulutuksessa on käytössä monipuolisia arviointimenetelmiä, jotka ottavat huomioon erityistarpeet. Tärkeässä roolissa ovat opiskeluhuollon toimet, kuten psykologinen tuki ja muut terveydenhoidon palvelut. Erityisopetusta tulee olla saatavilla niille, joiden tarpeet vaativat syvempää ja systemaattisempaa tukea.

Kehittämistoimet erityisen tuen alueella ovat jatkuvia, ja niiden tavoitteena on entistä paremmin vastata opiskelijoiden tarpeisiin. Moniammatillisella yhteistyöllä pyritään varmistamaan, että jokainen opiskelija voi osallistua koulutukseen yhdenvertaisesti ja saavuttaa mahdollisimman hyvän osaamisen kunkin omista lähtökohdista käsin.

Kyselyssä selvitettiin, miten tunnettuja eri erityisen tuen tarpeet olivat. Tutuimmat eri diagnooseista olivat autismin kirjon eri piirteet, ADHD-- ja mielenterveyden haasteet. Aistivammat, persoonallisuuden häiriöt sekä traumat olivat heikoimmin tunnettuja. Kuten edellinenkin kysely osoitti, samaa tukea myös tämä seurantakysely, ammatillisten erityisoppilaitosten tuntemus on liian alhaista. Vain reilut puolet vastaajista kertoivat tuntevansa niiden toiminnan. Tämä asia tulee korjata ja tietoa ammatillisista erityisoppilaitoksista tulee levittää toiselle

asteelle. Vastaajista 90 % ohjasi erityistä tukea saavia arjessaan. Erityisestä tuesta puheeksi ottaminen koettiin pääosin selkeäksi ja toimintatavat olivat tiedossa.

2.2. Lisää tietoa ammatillisesta erityisopetuksesta ja ohjauksesta

Yleisin huomio oli, että erityisopetuksen ja -ohjauksen tarve on lisääntynyt huomasti viime vuosina. Monen vastaajan arjessa erityisen tuen tarpeet näkyivät päivittäin. Tätä tukee myös tilastot. Pirkanmaalla erityistä tukea tarvitsevien määrä on kasvanut jatkuvasti, vuoden 2021 luku oli 3109. Toiveena oli saada resursseja lisää oppilaitoksiin tai lisäpaikkoja erityisoppilaitoksiin, koska ne ovat täynnä.

Ylipäättään kyselyssä nousi tarve käytännön työkaluihin erilaisten oppijoiden tarpeisiin ja haasteisiin vastaamisessa. Useassa vastauksessa nousi esiin aikuiset opiskelijat, joilla on haasteita ja tuen tarpeita. Heillä ei välttämättä ole mitään diagnoosia, mutta ohjaukseen selvästi tarvittaisiin lisää menetelmiä. Vastaajat kokivat, että he tarvitsisivat keinoja, miten aikuisten oppijoiden kanssa voisi lähteä asioita selvittämään ja kuinka heitä voisi tukea siten, että opinnot sujuisivat ja saataisiin suoritettua. Toinen ryhmä, jonka monet mainitsivat haastavana ovat maahanmuuttajataustaiset erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat. Näiden opiskelijoiden tukemiseen ei kaikilta osin koeta olevan riittävästi resurssia ja osaamista.

Tietoa ei koskaan ole liikaa, mutta toisaalta pelkkä tietokään ei riitä jollei ole riittäviä resursseja tietojen konkreettiseen hyödyntämiseen ja toimenpiteiden toteuttamiseen. Koettiin erityisen turhauttavaksi tilanteet, joissa opiskelijoilla on paljon tunnistettavia tuen tarpeita, mutta ei ole käytännössä resursseja tukitoimien järjestämiseen. Vaikka tuntemus ja osaaminen riittäisivätkin, arjessa näiden ohjaustarpeiden huomioiminen ei ole mahdollista, koska esimerkiksi opiskelijaryhmät ovat liian suuria.

Yhtenä haasteena, jonka monet toivat esiin, on se, että osa opiskelijoista eikä heidän vanhemmistaan suostu edes tutustumaan erityisammattioppilaitosten tarjontaan, vaikka ilmiselvä tarve olisi. Toisaalta kävi ilmi, että ammatillisten erityisoppilaitosten erityisen tuen osaamisen palveluita ja koulutustarjontaa ei riittäväällä tavalla tunneta. Useampi vastaaja piti hankkeen järjestämiä webinaareja hyödyllisinä, koska niistä oli saanut toimivia vinkkejä hektiseen arkeen.

Myös yleisissä ammatillisissa oppilaitoksissa toimivat erityisopettajat kokevat riittämättömyyden tunteita, miten he pystyisivät paremmin tukemaan opettajia ja ryhmiä ohjauksessa ja opetuksessa.

”Erityisesti hetkissä, joissa samassa opetusryhmässä on esim. puoli tusinaa opiskelijoita, joilla on oman arvioni mukaan ADHD, vaikka kaikilla heillä ei olisikaan virallista diagnoosia asiasta. Meno oppitunnilla on usein hillitöntä: ”sirkusta ja kakofoniaa”. Huomio aivan jos-sain muussa kuin opiskeltavassa asiassa.”

2.3. Opiskelijan ohjautumisen perusopetuksesta toiselle asteelle

Kysyttäessä, miten erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan ohjautumista perusopetuksesta toiselle asteelle tulisi kehittää, nousi keskiöön kolme keskeistä kysymystä. Miten taataan riittävä tiedonsiirto perusopetuksen ja toisen asteen välillä, miten voidaan tehdä tiiviimpää nivelvaiheyhteistyötä ja kolmanneksi, miten varmistaa koulutuslavalinnan sopivuus kullekin opiskelijalle. Kaiken kaikkiaan vastaajien mielestä tiedonvaihtoa tulisi pystyä parantamaan ja saada entistä avoimemmaksi. Nyt erityisen tuen tarpeet voivat jäädä piiloon esimerkiksi ensimmäiseksi lukukaudeksi ja paljastuvat vasta, kun opintoja on rästissä tai poissaoloja kertynyt jo liikaa. Tai pahimmassa tapauksessa tuen tarve tunnistetaan vasta, kun tilanne on ajautunut liian pitkälle. Vastaajat kokivat tärkeäksi, että kaikki taustatiedot niin opiskelijan diagnoosit, haasteet kuin vahvuudetkin siirtyisivät peruskoulusta toiselle asteelle.

Moni nosti esiin toiveen, että perusopetuksesta ohjattaisiin selkeästi erityistä tukea tarvitsevat erityisammattioppilaitoksiin. Nyt monet saavat opiskelupaikan yleisestä ammatillisesta oppilaitoksesta, jossa erityisen tuen resursseja ei ole opiskelijan tarpeeseen nähden riittävästi ja ryhmät ovat tuen tarpeeseen nähden liian suuria. Opiskelijan opinnot eivät etene ja hän saa paljon epäonnistumisen kokemuksia. Tämä ehkäistäisiin sillä, että peruskoulun opinto-ohjauksessa olisi riittävästi tietoa toisen asteen tukipalveluista. Ohjautumista ja resursseja erityisoppilaitoksiin pitäisi vastaajien mielestä kehittää.

Yhteistyötä eri asteiden välillä nivelvaiheessa, siirryttäessä perusopetuksesta toiselle asteelle, ei voi liikaa korostaa. Tunnistamalla tuen tarvitsevat ja kannustamalla heitä myös matalalla kynnyksellä kertomaan tarpeestaan hakeutuessa ja aloittaessa opiskelut. Avoimuutta ja keskustelua toivottiin lisää jo perusopetuksesta lähtien.

Koulutuslavalintaan tulisi kiinnittää tarkempaa huomiota nykyistä aiemmin. Vastaajat olivat sitä mieltä, että opojen tulisi antaa rehellistä ja realistista tietoa alan vaativuudesta. Opiskelijaa olisi hyvä ohjata vahvuuksien kautta. Jos opiskelijan vahvuus ei ole sosiaaliset taidot ja hän ei halua esimerkiksi koskea muihin ihmisiin, niin ei kannattaisi ohjautua esim. hius- ja kauneusalalle. Toisaalta haasteita tai vammoja ei pidä myöskään nähdä tarpeettomina esteinä. Tässä vastaajat näkivät ratkaisun avaimena yhteistyön tiivistämisen perusopetuksen erityisopettajien ja ammatillisten erityisopettajien välillä.

”Kyvyt tulisi selvittää niin, ettei esimerkiksi loogista päättelykykyä vaativalle alalle kuten automekaanikoksi ohjata opiskelijoita, joilla tätä kykyä ei ole.”

”Peruskoulun ammattivalinnanohjauksessa pitäisi tuoda esille eri ammattien vaatimia erityisominaisuuksia (tarkkuus, pitkäjänteisyys, ammattitiedonhallinta, luovuus, sosiaalisuus, motoriikka, liikuntakyky jne.), jotta ammatilliseen koulutukseen ja alalle hakeuduttaisiin tietäen, mitä se oppijalta vaatii myös työelämässä.”

2.4. Opiskelijan yksilöllinen polku

Kyselyssä kävi ilmi, että vain 35 % mielestä yksilöllisyys opiskelijan ohjauksessa pystytään huomioimaan riittävästi. Miten yksilöllisyyttä voitaisiin lisätä ja tukea enemmän opinnoissa? Muodostuuko jokaiselle oma yksilöllisesti etenevä opintopolku, kuten ammatillisen koulutuksen tavoitteena on? Vastaajat näkivät tässä kehittämisen kohteen oppilaitoksen arjessa. Opiskelijat tarvitsevat entistä enemmän jatkuvaa henkilökohtaista ohjausta opiskelun päivittäisissä tehtävissä niin käytännössä kuin teoriaopinnoissa. Opiskelijoiden ohjautuminen heitä parhaiten tukeviin opiskelumuotoihin olisi tärkeää.

Ylipäätään opiskelijoiden erilaisten ohjaus- ja tukitarpeiden huomioimista sekä ohjauksen saatavuutta tulisi kehittää, ja monet nostivat esiin myös sen, että huoltajien osallisuutta olisi vahvistettava. Koulutettu henkilökunta, joilla on riittävä osaaminen, mahdollistaa yksilöllistämisen. Monet ehdottivat, että ammatillisille opettajille suunnattaisiin koulutusta erityisen tuen tarpeista ja niiden tunnistamisesta. Siten opettajat osaisivat entistä paremmin huomioida ja tukea opiskelijoita opetuksessa.

Palkkauksen epäkohdat nostettiin myös esiin. Avoimissa vastauksissa esitettiin huoli, että ohjaajien palkka on niin matala, että tehtävä ei kiinnosta tai siihen ei sitouduta. Ohjaus on monesti opetusta ja ohjauksen ja opetuksen raja on epäselvä. Ohjaajalta vaaditaan paljon kokemusta ja osaamista, mutta palkka ei vastaa työn vaatimuksia.

Vastaajat peräänkuuluttivat myös oppilaitosten joustavuutta sekä oikea-aikaista ja riittävää reagointia. Pitäisi pystyä puuttumaan nopeasti, mikäli opinnot eivät etene. Oppilaitosten koko ja käytettävät resurssit vaihtelevat. Pienenä oppilaitoksena yksilöllisiä polkuja oli ketterämpi rakentaa ja sitä kautta saadaan kokemuksia niistä ja niiden käytettävyydestä.

”Erityisen tuen suunnitelmien toteutumista pitäisi seurata ja mikäli opiskelijalla on erityisen tuen päätös, tulisi sen myös toteutua.”

”Riittävä yksilöllinen ohjausaika sekä moniammatillinen tiimi sen rinnalla tukevat parhaiten yksilöllisyyttä.”

”Avoin keskustelu, kuuntelu ja luottamuksen rakentaminen.” ***”Tahtoa, tietoutta ja aikaa.”***

3 ERITYISTÄ TUKEA SAAVAN TYÖLLISTYMINEN

3.1. Työllistymisen tukimuodot

Suomalaisista työkäisistä henkilöistä yli puolella (55%) on vähintään yksi vamma tai pitkäaikais sairaus. Moni käy työssä normaalisti, mutta osalla vamma tai sairaus voi vaikuttaa työn tekemiseen. On monia keinoja ja ratkaisuja, jotka mahdollistavat työn tekemisen vammasta tai sairaudesta huolimatta. Jotkut tuet ja palvelut on tarkoitettu työnantajalle, jotkut työntekijälle.

Kun työnantaja työllistää täsmätyöntekijän palkkatuella, voi TE-toimisto tai työllistymisen kuntakoikeilukunta myöntää tukea jopa 70 % palkkakustannuksista. Työolosuhteiden järjestelytuki taasen voidaan myöntää 18 kuukauden ajaksi ja se voi olla yhteensä 4000 €. Tämän rahan voi käyttää esim. työpaikkaohjaajan palkkakustannuksiin. Työnantajalla voi olla mahdollisuus myös maksuttomiin työhönvalmennuspalveluihin työllistäessään täsmätyöntekijän. Tällöin voi saada kunnan työelämäpalveluista työhönvalmentajan ohjausta työntekijälle. Yhtenä kynnystä madaltavana mahdollisuutena voi myös olla se, että useampi yritys yhdessä palkkaa työntekijän, jos esimerkiksi yhdessä yrityksessä ei ole riittävästi tunteja tarjolla. Tällöin yksi yritys hoitaa palkkatuen hakemisen, hoitaa henkilön palkkauksen ja palkanmaksun, mutta resurssi jaetaan useamman kesken ja näin täsmätyöntekijälle kertyy riittävästi työtunteja viikkoon. Mahdollisuuksia on monia, kunhan vain tahtoa riittää.

Kysely osoitti, että vastaajien keskuudessa on vaihtelevaa osaamista työllistymisen tukien tuntemisessa. Noin 40 % vastaajista ilmoitti kokevansa itsensä päteviksi tukemaan erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita siirtyessään työelämään. Tämä osoittaa, että merkittävä osa ammatillisen koulutuksen henkilöstöstä tuntee olevansa kykeneväinen tarjoamaan tukea erityistarpeita omaaville opiskelijoille työelämään siirtymisen yhteydessä.

On kuitenkin huomionarvoista, että erilaiset työllistämisen tuet eivät ole yhtä laajalti tunnettuja. Vastaajien keskuudessa esiintyi vaihtelua erilaisten tukimuotojen tuntemisessa. Tämä antaa viitteitä siitä, että koulutustarpeita voi olla, ja tiedon jakaminen eri tukimuodoista voisi parantaa henkilöstön valmiuksia tarjota monipuolista tukea opiskelijoille.

Kun tarkastellaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työllistymistä, vain 6 % vastaajista oli sitä mieltä, että he työllistyvät yhtä hyvin kuin muut opiskelijat opintojen jälkeen. Monet

näkevät edelleen paljon haasteita erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden integroimisessa työelämään. Tarvitaan selvästi lisäkoulutusta ja tietoisuuden lisäämistä siitä, miten eri työllistämisen tuet voivat madaltaa kynnyksiä erityistä tukea saavan palkkaukseen.

Yhteenvedona voidaan todeta, että vaikka osaaminen erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukemisessa on olemassa, on myös selvästi tunnistettavissa tarvetta lisäkoulutukselle ja tiedon jakamiselle työllistämisen tukimuodoista. Tämä parantaisi kaikkien opiskelijoiden mahdollisuuksia siirtyä sujuvasti opinnoista työelämään.

3.2. Erityistä tukea saavien työllistyminen

Kyselyssä nousi esiin, että vastaajat näkevät edelleen haasteita erityistä tukea saavien työllistymisessä, mutta oikeilla toimenpiteillä ja riittävillä resursseilla esteet olivat ylitettävissä.

Vastaajat näkevät työllistymisen esteiksi:

1. Alan korkeat vaatimukset ja ohjausresurssit:

- Alan vaatimukset tehokkuudesta ja korkeasta osaamisesta voivat rajoittaa erityistä tukea tarvitsevien mahdollisuuksia.
- Ohjauksen puutteesta johtuva ajanpuute vaikeuttaa työllistymistä.

2. Työhaun haasteet:

- Vastauksissa korostuu usko tuen puutteeseen, erityisesti työpaikan etsimisvaiheessa.
- Tarve räätälöidylle työpaikalle nousee esiin.
- Jaksamisongelmat voivat vaikuttaa työnhakuun ja työssä suoriutumiseen.

3. Työelämän asenneilmasto:

- Työelämän asenteissa ja valmiudessa ottaa vastaan erityistä tukea tarvitsevia nähdään kehittämisen varaa.
- Työnantajat eivät välttämättä uskalla palkata erityistä tukea tarvitsevia.
- Työnantajien tiedonpuutteesta ja aikapaineista johtuvat haasteet.

4. Työllistämisen tuet:

- Työllistämisen tukimuodot eivät ole riittävästi tiedossa.
- Tiedon puute työllistämisen mahdollisuuksista ja vaihtoehdoista.

”Monilla erityistä tukea tarvitsijoilla tuen tarve on suuri ja kilpailu työpaikoista ja työelämän vaateet ovat kovia. Itseohjautuvuuden vaade on tänä päivänä suuri. He saavat tutkimuksen oppilaitoksesta tuetusti, mutta itsenäinen työskentely ja vastuun ottaminen ei onnistu.”

”Vallitsevat asenteet ja ennakkoluulot sekä aliarvioiminen voivat aiheuttaa sen, että erityistä tukea saavaa ei palkata tai edes kutsua työhaastatteluun. Ennakkoluulot korostuvat etenkin maahanmuuttajien kohdalla. Jos ei pääse työhaastatteluvaiheeseen, on hankala tuoda esiin omaa osaamisestaan.”

”Omalla koulutusallani työ on hektistä ja siten henkisesti ja fyysisesti vaativaa, jossa ei ole aikaa hitaaseen työrytmiin tai puutteelliseen tekemiseen, siis ei pysy työn vaatimassa tahdissa. osittain voi johtua siitä, ettei työnantaja tiedä palkkatuki, lyhennettyjen työaikojen yms. vaihtoehdoista, jolloin voisi palkata henkilön johonkin tiettyyn tehtävään tiettyyn aikaan työpäivästä esim. ADHD ei ole haitta alalla, sillä alan työpaikoista löytyy paikkoja, jossa saa koko ajan mennä ja tehdä.”

”Nämä esteet on kaikki ylitettävissä tietoisuutta lisäämällä ja tarjoamalla oikein mitoitettua ohjausta riittävästi oikea-aikaisesti.”

Mikä vastaajien mielestä edistäisi erityistä tukea saavien työllistymistä:

1. Työtehtävien räätälöinti ja tuki työn hakuun:

- Selkeät työtehtävät ja käytännöt, esteettömyys ja räätälöidyt työolosuhteet edistävät erityistä tukea saavien työllistymistä.
- Lisätuki jo työpaikan etsimisvaiheessa ja hakuvaiheessa on avainasemassa.

2. Motivaation ylläpito:

- Työnhaku ottaa aikaa ja vaatii kärsivällisyyttä. Tarvitaan systemaattista tukea jaksamiseen.

3. Osaaminen ja vahvuudet:

- Keskitytään täsmätyöntekijän vahvuuksiin ja osaamiseen.

- Osaamisen, motivaation ja työtehtävien yhdistäminen.
4. **Oikea-aikainen ja riittävä ohjaus:**
- Henkilökohtaisen tuen ja ohjauksen varmistaminen.
5. **Tietoisuus ja onnistuneet esimerkit**
- Poistetaan ennakkoluuloja ja pelkoja lisäämällä tietoja ja tuomalla esiin onnistuneita esimerkkejä työelämästä.

”Kyllä ja ei. Haaste on se, että pitää osata sanoittaa millaisia haasteita ja vahvuuksia on. Jos työpaikka huomaa, että kaikki onnistuu, niin ovat valmiita palkkaamaan.”

”Työnantajien ennakkoluulot ja puutteelliset tiedot esim. tuista, joita täsmätyötä tekevä voisi saada. Tarvitaan väkeä jalkautumaan työpaikoille ja kertomaan konkreettisesti, miten voi työllistää erityistä tukea tarvitsevan työntekijän.”

”Tietoisuutta tulee entisestään lisätä työelämälle mm. täsmätyön mahdollisuuksista.”

4 YHTEISTYÖ JA VERKOSTOITUMINEN

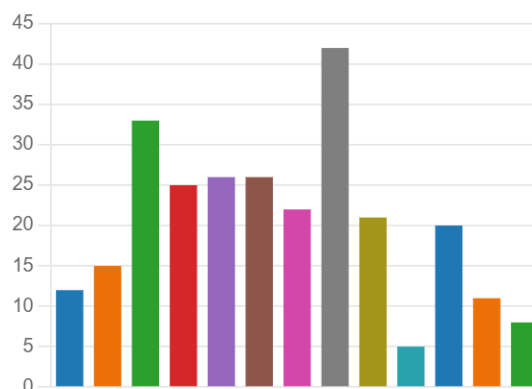
4.1. Verkotot

Ammatillisessa koulutuksessa yhteistyöllä ja verkostoilla on keskeinen rooli opiskelijoiden menestyksen ja hyvinvoinnin tukemisessa. Kyselymme osoittaa, että vastaajien keskuudessa on kiinnostusta lisätietoon eri verkostoista ja toimijoista, erityisesti niin kutsutuista "matalan kynnyksen" palveluista, joilla tuetaan osallistumista, aktiivisuutta ja elämäntilannetta. Tarjontaa on kyllä runsaasti, mutta haasteeksi saattaa muodostua, mistä löytää oikean palvelun opiskelijan tarpeisiin. Sotealueiden uudistus on vielä käymistilassa ja kokemuksia uusista palveluista vielä vähän.

Matalan kynnyksen palvelut ovat palveluita, joihin ihminen pääsee mukaan työmarkkinoiden ulkopuolelta ja yhteiskunnan marginaaleista. Tavoitteena on tukea osallistumista, aktiivisuutta ja elämäntilannetta. Kynnyksettömät palvelut eivät edellytä mitään palvelusopimusta osallistujien kanssa. Jos kynnyksettömiin palveluihin osallistutaan strukturoidun palvelun kautta, on usein kyseessä sosiaalinen kuntoutus. Kynnyksettömiin palveluihin osallistuminen ei lähtökohtaisesti edellytä sitoutumista, vaan osallistuminen perustuu henkilökohtaiseen tilanteeseen ja omaan motivaatioon.

Sosiaalinen kuntoutus tarjoaa apua elämäntilannettensa tasapainottamiseen sekä osallisuuden kasvattamiseen. Esimerkiksi sosiaalityö ja -ohjaus ovat sosiaalisen kuntoutuksen palveluita. Sosiaalinen kuntoutus keskittyy elämäntilannettensa tukemiseen ja arjen toiminnoissa suoriutumiseen. Päämääränä sosiaalisessa kuntoutuksessa on vastata voimavaroihin liittyviin tarpeisiin. Voimavaroja kasvatetaan tukemalla sosiaalista toimintakykyä, syrjäytymisen ehkäisemisellä sekä osallisuutta lisäämällä. Sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on etenkin nuorten kohdalla löytää jatkopolkuja yksilökohtaisen harkinnan mukaisesti, kuntoutukseen, työkokeiluun, työpajaan tai töihin. (ks. Sosiaalihuoltolaki, Sosiaalinen kuntoutus, THL.)

■ vammaispaiveu	12
■ Asumispalvelut	15
■ Työpajat	33
■ Järjestöt	25
■ Sosiaali- ja terveysalan toimijat	26
■ Etsivä nuorisotyö	26
■ Kela	22
■ Matalan kynnyksen toimijat	42
■ Päihdepalvelut	21
■ Seurakunta	5
■ Kotoutus	20
■ Perusopetus	11
■ Jokin muu, täydennä kysymyksen...	8

Tampereen kaupungin järjestämä ohjaamotoiminta on yksi esimerkki matalan kynnyksen palveluista. Palveluita löytyy arjen asumisen, työn, koulutuksen kuin raha-asioiden hoitamiseen. Te-toimiston asioita voi myös hoitaa ohjaamon avustamana. Ohjaamon palvelut on tarjolla alle 30 vuotiaille.

Seuraavaksi eniten lisätietoa toivotaan työpajatoiminnasta, järjestöistä, sosiaali- ja terveysalan toimijoista sekä etsivästä nuorisotyöstä. Raportissa ei ole tarkoitus avata kaikkien toimijoiden taustoja, vaan saada selville mitkä verkostotoimijat herättävät vastaajissa kiinnostusta. Etsivä nuorisotyö herätti kiinnostusta ja osa tekee jjo merkittävän paljon tämän verkoston kanssa yhteistyötä. Moni oli myös kiinnostunut saamaan vielä enemmän tietoa.

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö etsii yhdessä nuoren kanssa ratkaisuja nuoren pulmiin ja kysymyksiin ja auttaa nuorta saavuttamaan tarvitsemansa palvelut.

Tavoitteena on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria sellaisten palvelujen ja tuen piiriin, joilla edistetään heidän kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja elämänhallintaa. Samoin nuoria autetaan pääsemään koulutukseen ja löytämään työtä. Etsivä nuorisotyö auttaa nuoria, jotka haluavat vapaaehtoisesti osallistua tähän toimintaan.

Annetuista vaihtoehdoista vähiten kiinnostusta kyselyssä herätti seurakuntien kanssa tehtävä verkostoyhteistyö, perusopetus ja vammaispalvelut. Tähän välimaastoon sijoittuivat sitten asumisen tukipalvelut, kotoutus, kela ja päihdepalvelut.

Voisiko vastauksista päätellä, että matalan kynnyksen palvelut kiinnostavat, koska niistä ei tiedetä tarkalleen mitä ne pitää sisällään. Tämän hankkeen tavoitteena ei ollut niinkään

kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö, mutta vastauksien perusteella kiinnostusta ja tiedon tarvetta näyttäisi löytyvän laajasti. Jatkossa systemaattisemmalle yhteistyölle olisi siis vastausten perusteella tilausta.

Kohtaan muut palvelut tuli paljon vastauksia. Tässä muutamia nostoja listalta:

- ***Erityisen tuen opiskelijan jatkokoulutusmahdollisuudet, kun ammatillinen perustutkinto on suoritettu.***
- ***Nuorisopalvelut.***
- ***Haluan verkostoitua muiden ammatillisten opettajien kanssa, oppilaitoksen eri yksiköistä.***
- ***Vankilat***
- ***Työhönvalmennuksen mahdollisuudet, kun opiskelija on valmistumassa ja mahdollinen työpaikka olisi, jos työhön valmentajaa olisi tässä hetkessä käytettävissä ja työsuhteen alussa edelleenkin.***
- ***TE-toimisto***
- ***Taho, joka ottaa henkilön menestymisestä vastuun koulun jälkeen. Onko sellaista?***

Vastauksissa nostettiin esiin useita eri tahoja, josta voi päätellä, että verkostot ovat monella vastaajalla erittäin laajat ja kiinnostusta yhteiseen tekemiseen löytyy. Mielenkiintoinen nosto eräältä vastaajalta oli, että kuka ottaa vastuun opintojen jälkeisestä menestyksestä. Milloin oppilaitoksen vastuu loppuu, milloin opiskelijan vastuu omista opinnoistaan, työllistymisestä on ajankohtainen ja keitä tässä ekosysteemissä on tukena loppujen lopuksi. Ja keiden tulisi olla.

Yleisen puolen ammatilliset osaajat tekevät tällä hetkellä eniten yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden parissa toiminta oli lähes yhtä yleinen vastaus ja kolmanneksi eniten toimintaa oli työllisyyspalveluiden kanssa.

”Verkostoni on liian iso ylläpidettäväksi. Monialaiset palaverit ovat onneksi vähentyneet ("mummomafia" lannistaa nuoren pojan tai tytön). 3.sektori hakee suuntaansa, mutta yhdistyksiä riittää (liikaakin).”

”Lähinnä koulun sisäisesti erityisopettajien, opettajien, esimiesten, koulukuraattorien, opinto-ohjaajien, ammatillistenohjaajien, ohjaajien ja joskus terveydenhuollon kanssa. Hyvin harvoin tämän hetken työssäni työnantajien / yritysten kanssa.”

Oppilaitoksen omat kollegat ovat tärkeä verkosto ja jonkun verran tehtiin yhteistyötä myös muiden oppilaitosten toimijoiden kesken. Kysymyksessä ei annettu valintavaihtoehtoja eikä ohjattu verkostojen nimeämiseen mitenkään, vaan vastaajat ovat voineet itse määritellä miten tähän kysymykseen vastaavat. Yllättävän vähän vastauksia tuli työelämän kanssa tehtävään yhteistyöhön tai työpaikkaohjaajan kanssa tehtävään työhön. Ainoastaan yksittäisiä mainintoja. Työelämä kuuluu toki läheisesti oppilaitoksien arkeen, joten koettiin tämä valinta itsestään selvyytenä vai miksi vastauksia ei tullut tähän enempää.

Ammatillisten erityisoppilaitoksien kanssa tehtävä yhteistyö ja ajatus verkostossa toimimisesta sai vain yhden vastauksen, tästä voimme päätellä, että ammatillisten erityisoppilaitosten palvelut ovat heikosti tunnettua ja yhteinen tekeminen on vasta alkumetreillä. Tätä verkostoyhteistyötä tulee tiivistää tämän TYRSKY-hankkeen päätyttyäkin.

Vastaajien työtehtävistä ei taustoja kyselyssä tarkasteltu, joten kyselystä ei selviä, mitä tehtävää kukin vastaaja oppilaitoksessaan hoitaa. Vastaajien kommentit viittaavat laajaan verkostoon ja kiinnostukseen yhteistyötä kohtaan. Samalla korostuu, että verkoston ylläpitäminen voi olla haasteellista, erityisesti kun kyseessä ovat monialaiset palaverit. Kysely myös paljastaa, että kolmannen sektorin kanssa tehtävä hakee lukuisten samanaikaisten muutosten seurauksena suuntaansa. Yhdistysten määrä on mittava, mikä voi vaikeuttaa valintaa yhteistyökumppaneiksi.

Tämänhetkinen tilanne osoittaa, että tiedon tarve ja kiinnostus yhteistyötä kohtaan ovat korkealla. Jatkotoimina voisi harkita tiedonjakamista eri verkostoista ja toimijoista, erityisesti matalan kynnyksen palveluista. Samalla olisi hyödyllistä selvittää tarkemmin, millaiset yhteistyökumppanuudet ovat osoittautuneet menestykselliseksi ja miten niitä voitaisiin kehittää edelleen opiskelijoiden hyödyksi. Opintojen jälkeistä menestystä koskevien kysymysten pohjalta voitaisiin myös luoda suunnitelmia ja palveluita, jotka tukevat opiskelijoiden sujuvia siirtymiä.

4.2. Yhteistyö ammatillisten erityisoppilaitosten ja yleisten ammatillisten oppilaitosten kesken

Edellisen syksyn 2021 kyselyn perusteella ilmeni, että ammatillisten erityisoppilaitosten tunnettavuus yleisen puolen toimijoiden keskuudessa oli jakautunutta. 48% vastaajista kertoi tuntevansa näiden oppilaitosten toiminnan, kun taas 52% ilmoitti olevansa epä tietoisia. Vaikka 80% vastaajista tiesi, miten toimia, mikäli opiskelijalla havaitaan erityisen tuen tarve, uusi kysely osoitti, että tiedon lisäämiselle ja yhteistyölle on edelleen tarvetta.

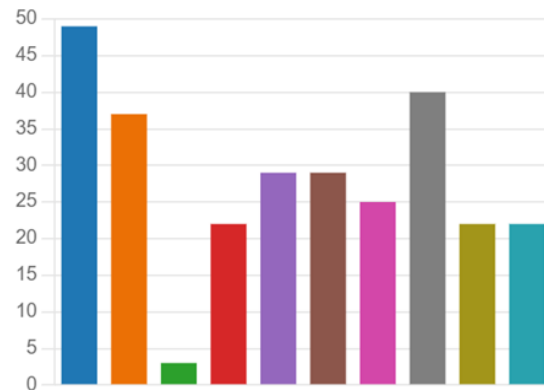
Kyselyyn sisällytettiin valmiita vaihtoehtoja helpottaaksemme yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Koulutukset ja seminaarit osoittautuivat merkittävimiksi keinoksi lisätä ammatillisten

erityisoppilaitosten tunnettavuutta. Vaikka suurin osa vastaajista ei ollut osallistunut hankkeessa ammatillisten erityisoppilaitosten järjestämiin erikseen webinaareihin, ne tunnustettiin silti hyväksi tavaksi lisätä yhteistoimintaa.

17. Minkälaista yhteistyötä toivoisit erityis- ja yleisten oppilaitoksien kanssa? (0 piste)

Lisätietoja

● Koulutukset ja seminaarit	49
● Materiaalit	37
● Vanhempainillat	3
● Avoimet ovet	22
● Muut tutustumiskäynnit	29
● Benchmarkaus	29
● Opettajavaihto (ja muu työpaikk...)	25
● Asiantuntijapalvelut ja konsultoi...	40
● Hankkeet ja projektit	22
● Yhteiset työelämäkäynnit	22

Asiantuntijapalvelut ja konsultoinnit nousivat toiseksi tärkeimmäksi keinoksi yhteistyön lisäämisessä, ja tähän tarpeeseen onkin jo vastattu rakentamalla erityinen tuki -osio työelämän rajapinta -sivustolle. Tämä osio kokoaa kattavasti tietoa ja materiaaleja, jotka ovat hyödyksi yhteistyötä harkitseville toimijoille. Laajemmin hankkeen aikana toteutetuista kyselyistä koottu raporttisarja on myös jaettu hankeverkoston käyttöön.

Vastauksista näemme, että yhteinen tekeminen ammatillisten erityisoppilaitosten ja yleisten oppilaitosten välillä on mahdollista monilla eri tavoilla.

4.3. Kukaan Pirkanmaalla ei syrjäydy

Pirkanmaan maakuntaohjelma toimii suunnannäyttäjänä alueen yhteiselle tulevaisuudelle. Sen keskeisenä tavoitteena on tuottaa hyvinvointia ihmisille ja ympäristölle. Viisi missiota ohjaa aluetta kohtaamaan tulevaisuuden haasteet ja hyödyntämään alueen vahvuuksia. Näitä ovat ihmisten ja luonnon hyvinvoinnin edistäminen, turvallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen sekä vireän kaupungin ja elävän maaseudun tukeminen. Yhtenä tavoitteena maakuntaohjelmassa on nostettu, että kukaan Pirkanmaalla ei syrjäydy. Ja siksi kysyimme kyselyssä, että mitä ammatillisten oppilaitosten tulisi tehdä syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Kaiken voisi kiteyttää erään vastaajan vastaukseen:

”Otaa jokainen opiskelija vastaan sydämellä ilman ennakkoluuloja. Olla helposti lähestyttävä. Tutustua ihmiseen. Välittää, innostaa ja tartuttaa positiivisuutta. Vahvistaa omanarvontuntoa ja itse tuntoa, herättää halun haastaa itseään parempiin suorituksiin ja saada vahvistusta ja näyttöä osaamisestaan.”

Vastauksissa ylipäätään korostuvat kohtaaminen, yksilön huomioiminen ja erilaisten opiskelijoiden tarpeisiin vastaaminen.

Millä tavoitteeseen päästäisiin:

1. Kohtaaminen yksilönä

- Ammatillisten oppilaitosten tulee olla helposti lähestyttäviä ja tarjota opiskelijoille mahdollisuus tutustumiseen.
- Henkilökohtainen kohtaaminen, innostaminen, ja positiivisuuden tartuttaminen korostuvat.
- Vahvistetaan opiskelijoiden itsetuntoa ja herätetään halu haastaa itsensä.

2. Yhteisöllisyys:

- Oppilaitosten on kehitettävä yhteisöllisyyttä ja tehtävä systemaattista työtä erilaisten ominaisuuksien ja toimintatapojen hyväksymiseksi.
- Yhteistyö perusopetuksen ja jo varhaiskasvatuksen kanssa korostuu. Moniin asioihin tulisi puuttua jo ennen ammattiopintoja.

3. Monimuotoinen työelämä:

- Tarvitaan rohkeampaa keskustelua työllistymisestä ja tilaa erilaisuudelle oppilaitoksissa, työelämässä ja verkostoissa.
- Yhteistyötä työelämän edustajien kanssa on tiivistettävä, jotta mahdollistetaan erilaisien oppijoiden työllistyminen.

4. Tiedonsiirto ja resurssit:

- Tiedonsiirtoa ja yhteistyötä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kanssa on lisättävä.
- Tärkeää on panostaa riittäviin resursseihin erityisopetuksessa ja ohjaushenkilöstössä.
- Moniammattillinen yhteistyö ja verkostot tukena koko opiskelijan matkan ajan.

”Yhteistyö, tunnistaa hyviä käytänteitä, tiedonsiirto opiskelijasta”

”Eivät ammatilliset oppilaitokset tähän yksin pysty. Tarvittaisiin lisää pajoja ja matalan kynnyksen paikkoja myös Pirkanmaan ympäristökuntiin. Kolmas sektori ja sosiaali- ja mt-palvelut olisivat tässä tärkeitä yhteistyökumppaneita.”

”Tunnistaa tukea tarvitsevat ja kehittää heidän tukemiseensa liittyviä ohjausprosesseja.”

5 ERITYISEN TUEN OSAAMISEN LISÄÄMINEN

5.1. Täsmätyö terminä ja täsmätyökykyisten työllistyminen

Täsmätyö tarkoittaa kohdennettua tai räätälöityä työtehtävää, joka on suunniteltu varta vasten tietylle tekijälle. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat ja osaajat hyötyvät räätälöidyistä työtehtävistä, joissa heidän vahvuutensa pääsevät parhaiten esille. Osatyökykyisyyden sijaan nykyään puhutaan mieluummin täsmätyöstä, sillä täsmätyökyky tarkoittaa kykyä suorittaa täysimääräisesti jokin tietty työtehtävä.

Yrityksille täsmätöiden etsiminen ja löytäminen tarjoaa mahdollisuuden saada osaavaa työvoimaa avuksi helpottamaan arjen kiireitä. Vaikka täsmätyö ei suoraan vastaisikaan juuri sillä hetkellä yrityksessä tunnistettuun osaajapulaan, sen avulla voidaan saada vapautettua yrityksessä jo työskentelevää henkilöstöä keskittymään paremmin omaan osaamisalueisiinsa. Tämä hyödyttää sekä räätälöityihin tehtäviin palkattua osaajaa, että yritystä. Täsmätyökykyisen palkkaamiseen on myös monenlaisia tukia saatavilla, kuten työolosuhteiden järjestelytukea sekä palkkatukea.

Täsmätyö terminä on 68% vastaajista ennestään tuntematon käsite. Termin tunnettavuutta on lisätty hankkeen ajan keräämällä työelämän rajapinta sivustolle aihetta laajemmin sisältävää pohjatietoa. Erkka-webinaareissa on myös aihetta käsitelty useiden eri luennoitsijoiden materiaaleissa, ja termin käyttö on lisääntynyt hankkeen aikana myös muiden kuin ammatillisten erityisoppilaitosten toimijoiden keskuudessa.

Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat ja osaajat hyötyvät räätälöidyistä työtehtävistä, joissa heidän vahvuutensa pääsevät parhaiten esille.

Vastaajista useat eivät tunnustaneet täsmätyö-termiä, joten tietoisuutta on edelleen parannettava. Syksyllä 2022 suunnatussa työnantajien kyselyssä nousi sama havainto esiin. Työnantajat eivät tiedä täsmätyöstä riittävästi, jotta he voisivat edes tarjota työtehtäviä palkatakseen täsmätyöntekijän. Toisaalta työpaikat ja työnantajat pohtivat myös miten heidän resurssit riittävät työntekemisen ohjaamiseen ja perehdyttämiseen. Näistä molemmista kyselyistä nousee sama asia esiin, eli lisää tietoutta erityisen tuen osaajista ja täsmätyöstä tarvitaan.

Ote työnantajille suunnatusta kyselystä joka suoritettiin elokuussa 2022

Ei haluta palkata täsmätyöntekijää, koska ”ei ole tarjolla heille sopivia työtehtäviä.”

*Ei haluta palkata täsmätyöntekijää, koska ”ei ole tarjolla resurssia perehdytykseen ja tukemi-
seen.”*

Kysyttäessä täsmätyökykyisten työllistymisestä, vastaajat toivat esiin TE-toimiston roolin kou-
lutuksen ja työllistymisen asioissa. Aina tieto ei kulje riittävästi ja tuet voivat esimerkiksi jäädä
saamatta. Yleisesti monissa vastauksissa tuotiin esiin täsmätyön merkitys yhtenä osana työllii-
syyden hoitoa ja yhteiskunnallista vastuuta. Monet nostivat myös yritysten brändin ja imagon
parantamisen mahdollisuudet monimuotoisuuden myötä.

Jatkossa on keskityttävä tiedon lisäämiseen, sekä työntekijöiden että työnantajien keskuu-
dessa, ja tarjoamaan konkreettisia tukimuotoja täsmätyön mahdollistamiseksi. Täsmätyö voi
olla avainasemassa luomassa inklusiivista työelämää, missä jokaisella on mahdollisuus loistaa
omalla vahvuusalueellaan.

5.2. TYRSKYn erityisoppilaitosten järjestämät webinaarit erityisestä tuesta

TYRSKY-hankkeen puitteissa toteutetut teemakohtaiset webinaarit saivat hyvän vastaanoton
ja osoittivat selkeän kysynnän koulutustarjonnalle ammatillisten oppilaitosten henkilöstön
keskuudessa. Kyselyt kertovat, että yhteistyön syventämisellä ja verkoston vahvistamisella on
alueella suuri merkitys. Hankkeen tavoitteena on ollut kasvattaa yhteistyötä ammatillisten op-
pilaitosten välillä, ja tämä näkyy mm kiinnostuksena teemakohtaisia webinaareja kohtaan.

Erityisoppilaitokset, Aitoon koulutuskeskus, Kiipula ja Luovi, järjestivät kattavan webinaarisar-
jan, joka vastasi oppilaitosten henkilöstölle suunnatussa kyselyssä nousseisiin koulutustarpei-
siin. Yhdeksän eri aiheesta koostuva sarja tarjosi mahdollisuuden syventää osaamistaan ja
osallistua joustavasti teams-linkin kautta. Muutamat vastaajat totesivat, että osallistumista
rajoittivat se, että tieto webinaareista tuli liian myöhään ja kalenterit oli jo buukattu täyteen.
Jatkossa tämä on huomioitava siten, että webinaareista tiedotetaan aiemmin ja ne mahdol-
lista katsoa oman aikataulunsa mukaan tallenteena.

*”En tiedä kun ehtinyt osallistua. Jos esimies tunnistaisi nämä koulutustarpeet ja ymmärtäisi
niiden tarpeellisuuden hän varmaan järjestäisi kaikille mahdollisuuden osallistua webinaa-
reihin ym. koulutuksiin.”*

”Mainokset noista koulutuksista tulivat aina niin myöhään, että kalenteri oli jo täynnä.”

Osa vastaajista koki, että esimiehet ja oppilaitoksen johto, eivät ehkä olleet riittävästi nähneet koulutusten tärkeyttä ja siksi eivät olleet mahdollistaneet niihin osallistumista työntekijöille. Vastaajat halusivat jatkossa koulutuksia mm. ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden haasteista, kielivaikeuksista, päihteistä sekä mielenterveydestä.

”Vaikka samoja aiheita uudelleen, koska aina ei mahdollistu webinaareihin osallistuminen ja tilanteet/ tarpeet elävät koko ajan.”

”Tuetut polut ja työllistymisen tukeminen ammatillisessa koulutuksessa ja sen jälkeen. Ihan hyviä aiheita ollutkin- hankkeessa.”

6 POHDINTA JA JATKOKEHITYSEHDOTUKSET

Suomessa on arviolta n 60 000 täsmätyökykyistä, jotka ovat työelämän ulkopuolella. Suurin osa heistä haluaisi työllistyä, mutta työelämän ovet heille kiinni. Kunhan vain työtehtävät räätälöitäisiin heille sopiviksi, he olisivat täysin työkykyisiä. Työelämän asenteet vaikuttavat työllistymiseen ja osallisuuden kokemukseen. Työvoimapula ja työttömyyden taloudelliset ja inhimilliset kustannukset ovat korkeat. Yhteiskunnassa on valtava käyttämätön potentiaali ja kohtaanto-ongelma, jonka hyödyntämistä täsmätyö tukee.

Tämän raportin pohjalta voimme tunnistaa useita avainalueita, joilla voimme parantaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opiskelua ja tukea heidän onnistunutta siirtymistään työelämään.

Yhteistyö ja verkostoituminen

Tulevaisuudessa on olennaista vahvistaa systemaattista yhteistyötä ja verkostoitumista ammatillisten erityisoppilaitosten, yleisten oppilaitosten sekä työelämän välillä. Verkostojen voima on tunnistettava ja käytettävä entistä tehokkaammin, jotta jokaiselle opiskelijalle löytyy oikea opiskelupaikka ja tarvittava tuki.

Ohjausosaamisen varmistaminen ja erityisen tuen tunnistaminen

Ohjauksen riittävyys ja osaaminen on noussut esiin haasteena. Tulevaisuudessa tulisi panostaa ohjausosaamisen kehittämiseen, jotta opiskelijat ja työnantajat saavat tarvitsemaansa tukea ja ohjausta. Webinaarit voivat toimia jatkossakin tiedon jakamiseen ja osaamisen lisäämiseen. Yksilölliset polut ja räätälöidyt ratkaisut kunkin opiskelijan tarpeisiin ovat avainasemassa. Tämä edellyttää resurssien kohdentamista laadukkaammin ja opiskelijalähtöisemmin.

Täsmätyön mahdollisuudet ja asenneilmasto

Täsmätyön avulla voidaan vastata työelämän muutoksiin ja tarjota yksilöllisiä työmahdollisuuksia erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille. Työelämän asenteisiin vaikuttaminen ja ennakkoluulojen haastaminen ovat pitkän aikavälin tavoitteita. Käännetään ennakkoluulot

mahdollisuuksiksi ja korostetaan erityisosaamisen arvoa työyhteisöissä. Tulevaisuus näyttää valoisalta, kunhan panostamme yhteistyöhön, osaamisen jakamiseen ja asenteiden muuttamiseen.

Jatkotoimille ja yhteistyölle on vahva peruste, jotta voimme jatkaa positiivista kehitystä. Olisi tärkeää, että hanke saisi jatkoa muodossa tai toisessa, jotta alueen ammatillisen koulutuksen tiiviimpi yhteistyö saisi mahdollisuuden kehittyä edelleen. Osaamiskosysteemissä kaikki osapuolet hyötyvät yhteistyöstä, niin opiskelija, työelämä kuin oppilaitoskin.

Näiden kehittämisehdotusten taustalla ovat raportin koostajat. Raportti on julkinen, ja toteutettu Työelämän rajapinta koulutuksen kehittämisen ytimessä -TYRSKY -ESR-hankkeessa.

